

A-1301

**INSTYTUT TURYSTYKI
ZAKŁAD ZAGOSPODAROWANIA REJONÓW
I MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNYCH
BYDGOSZCZ**

ANTONI ZWOLIŃSKI

BIBLIOTEKA
Instytutu Turystyki
i Zagospodarowania Rejonów
i Miejscowości Turystycznych
PROGRAM

**PROMOCJI TURYSTYCZNEJ POLSKICH POJEZIERZY
ZAKRES PRZESTRZENNY I FUNKCJONALNY POLSKICH
POJEZIERZY WRAZ Z UWARUNKOWANIAMİ ROZWOJU
TURYSTYKI**

R - 1.11.2 / 92

BYDGOSZCZ - 1992 r.

SPIS TREŚCI

	STRONA
1. Główne przesłanki i motywy atrakcyjności turystycznej Polskich Pojezierzy.	4
2. Położenie strefy pojeziernej na obszarze kraju i Europy, oraz wynikające z niego uwarunkowania dla ich wykorzystania turystycznego.	5
3. Uwarunkowania i predyspozycje klimatyczne.	6
4. Uwarunkowania higieniczno-zdrowotne wynikające z czystości środowiska w tym jakości wód, powietrza i szaty leśnej.	8
5. Ocena zagospodarowania turystycznego promocji oraz kształcenia kadr dla turystyki.	11
6. Atrakcyjność walorów przyrodniczych dla rekreacji pobytowej i specjalistycznej.	18
7. Obszary i miejscowości krajoznawcze.	21
8. Aktualne zamierzenia planistyczno-przestrzenne na terenie Polskich Pojezierzy.	22
9. Wnioski z przeprowadzonej fazy badań.	23
10. Literatura.	24

SPIS RYCIN - /map/

1. Położenie Polski w Europie na tle sieci komunikacyjnej
2. Turystyczna infrastruktura komunikacyjna Polskich Pojezierzy.
3. Podział administracyjny Strefy Pojeziernej.
4. Jeziorność Polski.
5. Warunki klimatyczne Strefy Pojeziernej Polski .
6. Ocena stanu czystości wód powierzchniowych w 1990 r. wg kryterium fizyko-chemicznego.
7. Wielkość bazy noclegowej w 1991 r. w układzie wojewódzkim.
8. ~~Obszary~~ i miejscowości wypoczynkowe.
9. Turystyka specjalistyczna.
10. Obszary i miejscowości krajoznawcze.

SPIS TABEL

1. Baza turystyczno-wczasowa i ruch turystyczny na obszarze Pojezierzy w 1991 r.
2. Baza noclegowa w hotelach o najwyższym standardzie na terenie Pojezierzy.
3. Obiekty noclegowe atrakcyjnie położone na terenie pojezierzy.
4. Akweny o wybitnych walorach żeglarskich.

1. Główne motywy i przesłanki atrakcyjności turystycznej Polskich Pojezierzy

Przyjęty kierunek rozwoju turystyki na bazie środowiska naturalnego oraz antropogenicznego Polskich Pojezierzy jest ze wszech miar trafnym wyborem z uwagi na systematycznie wzrastające poszukiwania terenów wypoczynkowych bazujących na najmniej skażonym środowiskiem-przyrodniczym, jakie właśnie zdało zachować się dotychczas na terenie Polskich Pojezierzy.

Tereny pojezierne niepowtarzalne w swym wystroju i bogactwie krajobrazowym, stwarzają bardzo dogodne predyspozycje dla szeregu form turystyki i rekreacji z uwagi na:

- atrakcyjność, i malowniczość krajobrazową wynikającą z występowania dużej zmienności rzeźby polodowcowej, wód powierzchniowych oraz szaty leśnej,
- higieniczne warunki wypoczynku, wynikające z braku intensywnej industrializacji i urbanizacji,
- poznawcze kształtujące zasoby bogatego środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- dobrą dostępność komunikacyjną zarówno krajową jak i międzynarodową,
- stosunkowo liczną bazę noclegową jednak o dużej zmienności standardu usług jak i wyposażenia technicznego oraz
- wiodące funkcje gospodarcze rolnicze i leśnicze nie stwarzające ostrych kolizji z funkcjami turystycznymi.

2. Położenie strefy pojeziernej na obszarze kraju i Europy - oraz wynikające z niego uwarunkowania dla ich wykorzystania turystycznego.

Centralne położenie Polski w Europie, na skrzyżowaniu przede wszystkim szlaków drogowych, kolejowych, wodnych i lotniczych z zachodu na wschód, oraz z północy na południe, stwarza bardzo korzystne uwarunkowania komunikacyjne dla odwiedzania naszego kraju przez turystów zagranicznych, nie wspominając już o jakichkolwiek trudnościach z tego tytułu dla turystów rodzimych pragnących pojechać na Mazury czy Kaszuby.

Strefa Pojezierna obejmuje północną część Polski a 6 jej powierzchni wynosi 115.860 km^2 . W strefie tej występuje 8401 jezior których łączna powierzchnia wynosi 310.069 ha.
/wliczono jeziora od powierzchni 1 ha/

Pod względem administracyjnym Strefa Pojezierna obejmuje następujące województwa patrz ryc. 3 gorzowskie, zielonogórskie, poznańskie, pilskie, bydgoskie, toruńskie, włocławskie, olsztyńskie i suwalskie w całości, oraz częściowo szczecińskie, koszalińskie, słupskie, gdańskie, elbląskie, płockie, konińskie i leszczyńskie, w których występuje 597 gmin, patrz tabela nr 1.

Rozmieszczenie jezior nie jest jednolite na omawianej strefie Pojeziernej. Z załączonej mapki ryc. 4 Jeziorność Polski wynika znaczne zróżnicowanie układające się w trzy odrębne regiony, a mianowicie Pojezierze Pomorskie, Pojezierze Mazurskie, oraz Pojezierze zewnętrzne w skład którego wchodzi Pojezierze Ziemi Lubuskiej, Wielkopolskiej, Kujaw, Gostynińskie i Dobrzyńskie.

Na Pojezierzu Pomorskim występuje 4125 jezior o łącznej powierzchni $1152,8 \text{ km}^2$ co stanowi średnio 2,38 % jeziorności tego obszaru. Pojezierze Mazurskie rozłożone jest na wschód od doliny Dolnej Wisły do granicy państwa. Południową granicą tego obszaru wyznacza dolina Dolnej Drwęczy i południowa granica zasięgu jezior patrz ryc. nr 4.

Występuje tu znacznie mniejsza ilość jezior /2561/ jednak ich łączna powierzchnia znacznie przekracza powierzchnie akwenów Pojezierza Pomorskiego i wynosi $1417,3 \text{ km}^2$. Średnia jeziorność tego obszaru kształtuje się w wysokości 4,46 %, a jej ekstremalne parametry wynoszą od 0,0 - do 36 %.

Najniższa pojezierność występuje na Pojezierzach zewnętrznych tj. Wielkopolskim, Kujawskim i Lubuskim i wynosi zaledwie 1,48 %. Występuje tu 1711 jezior o łącznej powierzchni 53,063 ha.

Niespotykane w strefie klimatycznej Europy bogactwo jezior stwarza bardzo komfortowe warunki rekreacji przy - i nawodnej w sezonie letnim szczególnie dla turystów skandynawskich, Czechów, Słowaków, jak i Niemców, którzy wyjątkowo wysoko oceniają nieskażone walory przyrodnicze Polskich Pojezierzy.

3. Uwarunkowania i predyspozycje klimatyczne

Położenie Polski w strefie ścierania się morskich mas powietrza z zachodu z masami kontynentalnymi^{oceanicznymi} ze wschodu powoduje zróżnicowanie warunków klimatycznych Polski zachodniej w stosunku do wschodniej. ryc. 5

Zróżnicowanie klimatyczne odnosi się zarówno do długości trwania określonych warunków, jak i ich jakości, a więc

występowana np. ekstremalnych temperatur powietrza in minus i in plus wysokości opadów czasu nasłonecznienia itp.

Uwzględniając między innymi powyższe parametry określić możemy długość ^{trwania} ~~trwania~~ turystycznego sezonu letniego który wg ustaleń J. Owsiaka 1990 r. w strefie zachodniej Pojezierzy tj. w okolicy Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry trwa przeciętnie 140 dni generalnie w okresie od 6 maja do 22 września. Północno-wschodnia Polska zwana biegunem zimna, posiada znacznie krótszy turystyczny sezon letni zamykający się liczbą 100 dni przeciętnie tj. od 31 maja, do 7 września, a więc ponad miesiąc krócej niż na zachodzie,

Centralne rejony Pojezierne dysponują dobrymi warunkami wypoczynkowymi w lecie przeciętnie w okresie od 6 maja do 12 września, tj. w czasie około 125 dni.

Z uwagi na występujący w rejonie województwa suwalskiego biegun zimna, warto podkreślić, że ^{turystyczny} ~~wyścizny~~ sezon zimowy trwa na tym biegunie przeciętnie 90 dni, tj. od 7 grudnia do 6 marca gdy na zachodzie Polski wynosi od zaledwie 65 dni i występuje przeciętnie od 17 grudnia do 19 lutego.

Stosunkowo długi okres zimowy na terenach wschodniej Polski, stwarza dogodne warunki dla uprawiania narciarstwa śladowego, które uprawiane może być w okresie od 12 grudnia do 21 marca tj. w czasie około 100 dni.

Warunki powyższe sprzyjają również rozwojowi sportów bojerowych dla których klasycznym przykładem są wielkie Jeziora Mazurskie.

Warunki klimatyczne Polskich Pojezierzy zapewniają komfortowy wypoczynek letni przeciętnie w okresie 4 miesięcy, natomiast zimowy w okresie 3 miesięcy szczególnie w Polsce północno-wschodniej. Z uwagi na wpływ ze wschodu kontynentalnych

mroźnych mas powietrza.

4. Uwarunkowanie higieniczno-zdrowotne
wynikające z czystości środowiska w tym
jakości wód, powietrza i szaty leśnej.

Czystość powietrza wód oraz kondycja zdrowotna szaty leśnej w rejonie Pojezierzy w porównaniu z pozostałą częścią kraju jest na najwyższym poziomie jakościowym.

Szczególnie bardzo wysoka jakość szaty leśnej terenów Pojeziernych zasługuje na wyróżnienie i podkreślenie. Wynika ona z najmniejszych również w Polsce zanieczyszczeń atmosfery na terenach leśnych strefy Pojeziernej.

Jak wynika z prac Instytutu Badawczego Leśnictwa Warszawa 1990 r. stan zanieczyszczenia powietrza w lasach, wyrażony poziomem suchego depozytu gazowego, jest w Polsce rejestrowany od 1985 r. w sieci monitoringu technicznego. Najwyższe wartości wskaźnika depozytu gazowego dwutlenku siarki zarówno w okresach letnich jak i zimowych są rejestrowane na terenach O.Z.L.P. Katowice, Kraków, Wrocław, Krosno, oraz z terenów pojeziernych Zielona Góra i Poznań.

Rozkład powierzchniowy wskaźnika depozytu gazowego tlenku azotu wskazuje tereny Polski południowo-zachodniej tj. OZLP Kraków, Katowice, Wrocław, Zielona Góra, a także Poznań, Łódź i Warszawa, jako obszary o wysokim stopniu zanieczyszczenia powietrza tlenkiem azotu.

Generalnie wskazane wyżej obszary pokrywają się z grupą O.Z.L.P. która istotnie wyróżnia się najwyższym stopniem uszkodzenia drzewostanów. Są jednak wyjątki np. OZLP

Zielona Góra, która wskazuje duży stopień zanieczyszczenia powietrza, nie znajduje się w grupie O.Z.L.P. o najwyższym stopniu uszkodzenia drzewostanów. Odwrotnie natomiast OZLP Toruń charakteryzuje się stosunkowo niskimi wartościami zanieczyszczenia powietrza jednak drzewostany wykazują wysoki stopień uszkodzenia.

Stopień uszkodzenia drzewostanów jest funkcją wielu czynników środowiskowych i biocenotycznych, których wzajemne oddziaływanie są jeszcze mało poznane /opady, siedlisko, temperatura powietrza itp./

Dla porównania przytacza się wartości średnie depozytów gazowych w lasach dla okresu 1987 - 1989 z terenów Pojeziernych i terenów Polski południowej.

rodzaj depozytu - - - - -	tereny Pojezierza - - - - -	Polska Południowa - - - - -
dwutlenek siarki w mg/m^2 24 h. dla okresu zimowego - "- - "-	10 - 15	30 - 35
dla okresu letniego	5	15 - 20
depozyt tlenku azotu w mg/m^2 / 24 h. dla okresu zimowego - "- - "-	30 - 40	70 - 80
dla okresu letniego	0,0 - 0,1	0,2 - 0,3

Podkreślić należy że w miastach średnie stężenie tlenków azotu dwutlenku siarki, jak i pyłu na ogół przekracza dopuszczalne normy obowiązujące dla terenów chronionych jak i pozostałych terenów niechronionych.

Niepokojący jest stan czystości wód przede wszystkim w rzekach zaliczonych do malowniczych szlaków turystyki wodnej patrz wyc. 6.

Ponieważ rzeki spełniają na ogół funkcje kajakowych szlaków wodnych, to ponadnormatywne ich zanieczyszczenia w mniejszym stopniu wpływają ujemnie na turystę - wodniaka niż rekreanta korzystającego z kąpieli w tej wodzie. Rzeki na szczęście nie są na ogół miejscem lokalizacji kąpielisk, a raczej funkcje tę spełniają jeziora.

Znaczna ilość jezior występujących na Pojezierzach, funkcję tę może nadal spełniać z uwagi na odpowiednią jakość wód. Wiele jezior zasilanych wodami gruntowymi, lub posiadające niewielkie zlewnie powierzchniowe głównie o charakterze leśnym lub rolniczym zachowały oraz mogą nadal zachować wysoką jakość wód przydatnych dla potrzeb rekreacyjnych. Przywrócenie wysokiej jakości wód w rzekach o funkcji turystycznych szlaków wodnych jest bezwzględnie konieczne nie tylko z racji ich funkcji turystycznych, lecz również jako źródeł wody pitnej, jak np. Brda, Bugo-Narew, czy Pilica.

Przeważające zasoby środowiska przyrodniczego Polskich Pojezierzy, zachowały wysoką naturalną jakość odpowiadającą higienicznym warunkom wypoczynku, oraz objęcia ich wyższą formą ochrony w postaci parków krajobrazowych jak i narodowych, co częściowo już zostało dokonane a w przyszłości przewiduje

się włączenie terenów Pojeziernych Polski do ogólnoświatowych rezerwatów biosfery, co bezwzględnie świadczy o wysokiej randze ich środowiska przyrodniczego.

5. Ocena zagospodarowania turystycznego,
promocje oraz kształcenia kadr dla
turystyki

Na obszarze Polskich Pojezierzy obejmujących 1/3 powierzchni kraju zlokalizowana jest turystyczna baza noclegowa która wg danych G.U.S. za 1991 r. dysponuje następującymi danymi; patrz tabela nr 1 i ryc. 7.

- 2469 obiektami noclegowymi w tym między innymi 155 hotelami, 8 motelami, 25 pensjonatami, 219 schroniskami, 1541 ośrodkami wczasowymi, 1 szkoleniowymi, 79 domkami turystycznymi, 66 kempingami, oraz z 187 polami namiotowymi. Największa ilość obiektów występuje w województwach Olsztyńskim, Bydgoskim, Suwalskim i Poznańskim od 396 do 213 obiektów
- 204197 miejscami noclegowymi w tym między innymi w hotelach 13240, motelach, 388 pensjonatach 804, schroniskach młodzieżowych 7784, ośrodkach wczasowych i szkoleniowych 951169 domkach turystycznych 6887 miejscami noclegowymi.
- 1.709.634 osób korzystających z obiektów noclegowych w tym między innymi w hotelach 725816 osób, motelach 24169 osób, pensjonatach 14841 osób schroniskach młodzieżowych 108.400 osób w ośrodkach wczasowych i szkoleniowych 610.439 osób, domkach turystycznych 53.330 osób kampingowych,

115.981 osób i polach biwakowych 194.978.

- 332203 cudzoziemców korzystających z obiektów noclegowych w tym w hotelach 248.892 osoby, motelach 7795 osób pensjonatach, 5162 osoby, schroniskach młodzieżowych 6671 osób, ośrodkach wczasowych 23.308 osób domkach turystycznych 3143 osoby kempingach 12085 osób, polach namiotowych 12.081 osób.

Szczegółowe dane analityczne dla poszczególnych województw zawiera załączona tabela nr 1.

Z zamieszczonych danych w tabeli nr 1 wynika że strefa Pojezierna Polski dysponuje bardzo znaczącym potencjałem w zakresie turystycznej bazy noclegowej w stosunku do danych ogólnokrajowych. Dane te kształtują się następująco:

rodzaj danych	Wielkość w Polsce	Wielkość w % na Pojezierzach	
1. ilość obiektów noclegowych tu- rystyki	8.337	2.469	29,6 %
2. Ilość miejsc noc- legowych turystyki	703.026	204.197	29,0 %
3. Ilość osób korzy- stających z nocle- gów	8.849.848	1.709.634	19,3 %

4. Ilość cudzoziem-
ców korzystających

z noclegów	2.128.836	332203	15,6 %
------------	-----------	--------	--------

Z analizy dostępnych danych wynika przede wszystkim że,

- Strefa Pojezierna dysponuje bardzo małą ilością hoteli w których na ogół oczekiwany jest wysoki standard wyposażenia i usługa,
- przeważa wielkość bazy w ośrodkach czasowych i szkoleniowych zakładów pracy, których nieznany jest generalnie standard wyposażenia technicznego obiektów, jak i stopień możliwości wykorzystania całorocznego,
- całoroczne wykorzystanie bazy noclegowej możliwe jest w granicach 108 % ogólnego potencjału bazy ogólnodostępnej z których gross przypada na hotele zlokalizowane generalnie w miastach,
- szacuje się, że około 10 % bazy noclegowej zakładów pracy posiada wysoki standard wyposażeniowo - usługowy, odpowiadający warunkom i potrzebom turystów zagranicznych:

Najwyższej kategorii miejsca noclegowe znajdują się w bazie hotelowej zamieszczonej w poniższej tabeli nr 2

Baza noclegowa w hotelach
o wysokim standardzie.

Tabela 2

Miejscowość	Województwo	Nazwa hotelu	Katego- ria	Liczba miejsc
1	2	3	4	5
Bydgoszcz	bydgoskie	Hotel Brda	XXXX	346
-"-	-"	-"- Zawisza	XXX	147
-"-	-"	-"- Pod Orłem	XXX	120
-"-	-"	-"- SITY	XXXX	260
Tryszczyn	-"	Zajazd Pomorski	XXX	21
Konin	konińskie	Hotel Konin	XXX	166
Łągów	Zielona Góra	-"- Zamek	XXX	28
Swiebodzin	-"- -"	-"- Lubuski	XXX	100
Olsztyn	olsztyńskie	Norotel Orbis	XXXX	196
-"-	-"	Kormoran	XXXX	204
Gniew	gdańskie	Hotel Marysienka	XXX	59
Ostróda	olsztyńskie	Panorama	XXX	60
Płock	płockie	Hotel Petrol	XXX	172
Poznań	poznańskie	-"- Poznań	XXXX	829
-"-	-"	-"- Polonez	XXXX	612
-"-	-"	-"- Merkurs	XXXX	447
-"-	-"	Nowotel Orbis	XXXX	306
-"-	-"	Hotel Lech	XXX	126
Gniezno	-"	-"- Mieszko	XXX	77
Podstolice	-"	M. Polonia	XXX	90
Świebodzin	Zielona Góra	Hotel Lubuski	XXX	100
Zielona Góra	-"	-"- Polan	XXX	105
Toruń	toruńskie	-"- Helios	XXXX	220
-"-	-"	-"- Kosmos	XXX	105
-"-	-"	Z. Staropolski	XXX	67
Włocławek	włocławskie	Zajazd Polski	XXXX	83
-"-	-"	Hotel Provis	XXX	48
Zielona Góra	zielonogórskie	Orbis Polan	XXXX	105
Mrągowo	olsztyńskie	Mrągovia	XXXX	685
Olecko	suwalskie	Dom Wycieczk.	I	87
Giżycko	-/-	Hotel Wodnik	XXX	101

1	2	3	4	5
Gorzów Wlkp.	gorzowskie	Hotel Mieszko	XXX	317
-"-	-"-	-"- Stilon	XXX	96
Piła	pilskie	-"- Rodło	XXXX	354
Kadyny	elbląskie	-"-Zespół Pałac	XXXX	120
RAZEM:				6.959

Źródło: Zrzeszenie Polskich Hoteli - turystycznych - Hotele - Warszawa
1992

Tabela 3

Obiekty noclegowe atrakcyjnie położone lub
znajdujące się w atrakcyjnych budynkach lub
z atrakcyjnym programem na terenie Pojezierzy.

Lp.	Miejscowość	Województwo	Rodzaj i nazwa	Kate- goria	Ilość miejsc nocle- gowych	Walory
1	2	3	4	5	6	7
1.	Biały Bór	koszalińskie	Pensjonat "Hubertus"	I	25	nauka jazdy konnej
2.	Ciechocinek	włocławskie	Pensjonat "Orbis"	II	150	uzdrowisko
3.	Dłużewo	pilskie	Gościniec "Łapiętno"	I	18	las
4.	Dobrzyca	-"	Gościniec "Mściwój"	xx	42	rzeka rybna, las
5.	Drzymałowo	poznańskie	pokoje i goścince	I	19	zespół parkow- pałacowy
6.	Golub-Dobrzyń	łomżyńskie	obiekt udo- stępniiony okazjon.	-	ok. 50	zamek
7.	Gronów	zielonogóskie	zajazd "Buko- wy Dworek"	I	70	wieś tra- dycyjna
8.	Koszuty	poznańskie	zajazd "Tośtoki"	I	18	wieś tra- dycyjna
9.	Krzemieniewo	leszczyńskie	zajazd "Dobrodziej"	I	18	wieś tra- dycyjna
10.	Kobyle	pilskie	zajazd "Tarlisko"	I	18	jezioro rybne
11.	Margonin	pilskie	hotel "Margoni- nka"	xx	40	jezioro , las
12.	Nowa Wioska	elbląskie	pensjonat	II	14	stadnina koni
13.	Piła	pilskie	zajazd "Rębajło"	I	18	las
14.	Promno	poznańskie	zajazd "Rzepicha"	I	19	krajobraz
15.	Rokoniewice	poznańskie	zespół dom- ków turysty- cznych	I	24	zespół par- kowo-pała- cowy
16.	Czerniejewo	poznańskie	zajazd	I	60	-"

1	2	3	4	5	6	7
17.	Bugaj	poznańskie	zajazd "Dan-Bór"	II	19	Pałac Myśliwski
18.	Piotrowo	-"	zajazd "Pod Kaczorem"	I	47	zabytkowa karczma
19.	Ruda k/Rogoźna	pilskie	zajazd "Pod Fartusz- kiem"	I	21	wieś
20.	Smieszkowo	-"	zajazd "Smieszek"	I	18	wieś
21.	Świdwin	koszalińskie	Dom Wycie- czkowy "Piast"	II	38	zamek
22.	Tryszczyn	bydgoskie	zajazd "Pomorski"	XXX	21	dolina Brdy
23.	Wałcz	pilskie	hotel "Widok"	XX	54	nad jezio- rem
24.	Wilezna	konińskie	zajazd "U Kmiecica"	I	14	wieś
25.	Zdwórz	płockie	zespół dom- ków tury- stycznych	I	24	krajob.
Razem tereny pojezierne					838	

Źródło: Drzewicki M. - Zwoliński A - 1984 r.
 Studium możliwości rozwoju turystyki
 zagranicznej na obszarach Pojezierzy.

Pojezierza promowane są przez 188 biur turystycznych.

Ocenić należy, że działalność ta znajduje się aktualnie na etapie prób podejmowania aktywnej działalności promocyjnej.

Kadry obsługi ruchu turystycznego przygotowuje 17 szkół o profilu turystycznym. Dominują tu województwa szczecińskie i zielonogórskie w których jest 7 szkół o profilu turystycznym. Dane szczegółowe patrz Tab. 1.

6. Atrakcyjność walorów przyrodniczych dla rekreacji pobytowej i specjalistycznej

Pojezierza dysponują licznymi terenami, potencjalnie nadającymi się do wypoczynku krótko i długoterminowego. Wybrane obszary najwyższych i wysokich w skali kraju walorach prezentuje ryc. nr 8.

O walorach tych obszarów decydują przede wszystkim bardzo liczne i rozległe wody powierzchniowe, wielkie masywy leśne oraz urozmaicone ukształtowanie powierzchni o ekstensywnej zabudowie mieszkaniowej i przemysłowo-gospodarczej.

Do szczególnie cennych w skali europejskiej akwenów dla uprawiania rekreacji przy i nawodnej o charakterze pobytowym zaliczyć można między innymi jeziora Charzykowskie, Dadaż, Drawskie, Jeziorak, Lubie, Łańskie, Radniskie, Wdzydze, Wielimie, Wigry, Sławskie, Z. Koronowski, Śniardwy i Mamry tworzące z towarzyszącymi im dużymi akwenami jak Bełdany, Nidzkie i Roś, unikalny system wodny o powierzchni ponad 300 km².

Do szczególnie cennych terenów wypoczynkowych należą największe zespoły leśne pozostałe po dawnych puszczech

w tym między innymi puszczy Augustowskiej, Boreckiej Drawskiej, Goleniowskiej, Noteckiej, Piskiej, oraz Borów Tucholskich.

Pojezierza stanowią jedyny tak duży obszar występowania naturalnych jezior w Europie Środkowej i Zachodniej, połączonych liczną siecią malowniczych cieków wodnych, z bogactwem fauny i flory, niezwykle urozmaicony, o bardzo łagodniejszym klimacie niż na innych północnych i wschodnich pojezierzach europejskich.

Szczególnością atrakcyjnością walorów wypoczynkowych wyróżniają się przede wszystkim Wielkie Jeziora Mazurskie, Pojezierze Kaszubskie, Drawskie, Iławskie, Olsztyńskie i Suwalskie, patrz ryc. 8.

Bogactwo walorów przyrodniczych fauny i flory, jezior i rzek tworzy doskonałe warunki dla uprawiania turystyki specjalistycznej w tym;

- żeglarstwa
- kajakarstwa
- wędkarstwa
- myślistwa
- jeździectwa
- łyżwiarstwa i sportów bojerowych i narciarstwa biegowego,
- wędrówek pieszych i samochodowych
- turystyki pielgrzymkowej i kongresowej,
- turystyki leczniczo-uzdrowiskowych, sanatoryjnej oraz
- fotosafarii.

Dla zobrazowania potencjału wybranych form turystyki
specjalistycznej załącza się mapkę ryc. 9.

Do akwenów o wybitnych walorach żeglarskich należą:
patrz tabela nr 4.

Tabela nr 4

Akweny o wybitnych walorach żeglarskich

1.	Jezioro Wigry	2170 ha
2.	-"- Białe	485 ha
3.	-"- Serwy	460 ha
4.	-"- Necko	411 ha
5.	-"- Studzieniczne	250 ha
6.	Zbiornik Koronowski	2000 ha
7.	Jezioro Charzykowskie	1345 ha
8.	-"- Dybrzkie	219 ha
9.	-"- Wdzydze	1525 ha
10.	-"- Radziwiłłowskie	846 ha
11.	-"- Kłodno	355 ha
12.	-"- Ostrzyckie	253 ha
13.	-"- Białe	133 ha
14.	-"- Drawskie	1862 ha
15.	-"- Lubie	1490 ha
16.	-"- Śniardwy	10599 ha

7. Obszary i miejscowości krajoznawcze

Atrakcyjność przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych umożliwia występowanie terenów krajoznawczych, interesujących zarówno turystów krajowych jak i zagranicznych.

Do obszarów o szczególnej atrakcyjności krajoznawczej patrz ryc. nr 10 na terenie ^{Pojezierzy} ~~zimy~~ należą następujące wg. Jagusiewicza A. 1989 i A. Zwolińskiego 1984 r. rejony:

1. lubuski obejmujący Pojezierze Łagowskie i Bruzdę Zbąszyńską oraz część Puszczy Rzepińskiej
2. sierakowski, obejmujący Pojezierze Międzyrzecko - Sierakowskie i Puszcza Notecką,
3. drawski, obejmujący ~~Poj.~~ Dobiegnińskie, Drawskie, Ińskie, Szczecińskie i Wałeckie oraz Równinę Drawską i Puszcę Drawską,
4. charzykowski, obejmujący jeziora Równiny Charzykowskiej oraz część Pojezierza Bytowskiego i Krajeńskiego,
5. kaszubski, obejmujący Pojezierze Kaszubskie wraz z Szwajcarią Kaszubską,
6. tucholski, obejmujący jezioro Koronowskie, rzekę Brdę i Wdę oraz Bory Tucholskie,
7. gnieźnieński, obejmujący Poj. Gnieźnieńskie z jeziorem Gopłem oraz liczne miejscowości historyczne i szlak Piastowski,

8. iławski - obejmujący Poj. Brodnickie i iławskie z Kanałem Elbląskim,
9. olsztyński - obejmujący największe akweny Poj. olsztyńskiego z lasami Purdzkimi i Napiwodzkimi,
10. mazurski - obejmujący Wielkie Jeziora Mazurskie, część Poj. Mrągowskiego oraz *puszczę* Borecką i Pilską,
11. augustowski, obejmujący jezioro Wigry i jez. augustowskie oraz Puszcze Augustowską.

Ponadto na wykonanej mapie ryc. 10 podano miejscowości *turystyczne* o znaczeniu krajoznawczym i krajoznawczo-wypoczynkowym.

Do najatrakcyjniejszych miast zwanych wielkimi centrami krajoznawczymi zalicza się Poznań, Szczecin, Toruń oraz zespół miejski Gdańsk, Sopot i Gdynia.

Główne ośrodki krajoznawcze na obszarze Pojezierzy obrazuje załączona ryc. nr 10. Do szczególnie atrakcyjnych należą, Chełmno, Malbork, Frombork, Lidzbark Warmiński, Olsztyn, Gniezno, Kalisz, Płock, Zielona Góra, Żagań i Żary.

8. Aktualne zamierzenia planistyczno-przestrzenne na terenie Polskich Pojezierzy

Wystąpienie korespondencyjne tut. Instytutu do wszystkich Wojewódzkich Biur Planowania Przestrzennego na terenie Pojezierzy w sprawie przesłania aktualnych zamierzeń planistyczno-przestrzennych nie przyniosło oczekiwanych rezultatów.

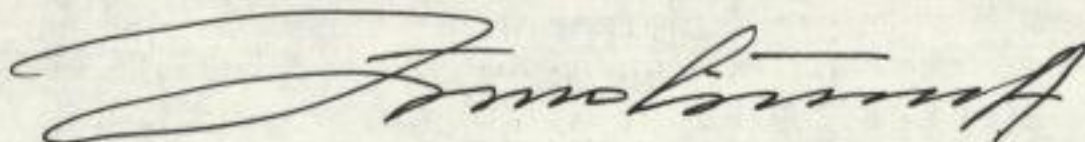
Żadne z biur nie przekazało tut. Instytutowi pożądaných założeń planistycznych.

Uzyskanie powyższych materiałów możliwe jest bądź to na drodze umowy - zlecenia, bądź też osobistego przyjazdu przedstawiciela Instytutu do poszczególnych Biur celem zapoznania się z powyższymi planami.

Zgodnie z przyjętym planem badań zebranie powyższych zamierzeń inwestycyjnych nastąpi w kolejnej fazie badań tj. w 1993 r.

9. Wnioski z przeprowadzonej fazy badań

Niezaprzeczalne istnienie wysokich walorów przyrodniczych, oraz zabytków architektonicznych stwarzają podstawę dla rozwoju turystyki szczególnie oczekiwanej przez turystów zagranicznych na bazie tzw. naturalnego środowiska przyrodniczego. Takich regionów jest szczególnie dużo w strefie Pojeziernej kraju z których już część została przekształcona w tzw. parki krajobrazowe oraz parki narodowe. Przewiduje się przede wszystkim powołanie na obszarze pojezierzy Światowych Rezerwatów Biosfery. W przedsięwzięciu tym niewątpliwie powinien wziąć udział tut. Instytut, aby regionalnie pogodzić potrzeby turystyki z programem ochrony środowiska. Zapewnienie udziału tut. Instytutu w pracach nad powyższym programem w dużym stopniu zależeć będzie od aktywności zarówno resortu jak i dyrekcji tut. Instytutu.

Bydgoszcz dnia 17. XII. 1992r

LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

- Główny Urząd Statystyczny - 1990 r.
Informacje Statystyczne Turystyka i Wypoczynek w 1991 r.
Warszawa, V. 1992 r.
- Instytut Ochrony Środowiska Monitoring Środowiska
- 1991 r. stan zanieczyszczenia atmosfery w Polsce
w 1989 r. Warszawa - 1991 r.
- Instytut Badawczy Leśnictwa 1990 r. stan uszkodzenia
lasów Monitoring środowiska leśnego Nr NCR - 420
sprawozdanie za 1990 Warszawa XII.1990 r.
- Instytut Geografii P.D.N. - Narodowy Atlas Polski
- Warszawa 1978 r.
- Jagusiewicz A. - 1991 r. Uwarunkowania przestrzenne
turystyki przyjazdowej do Polski. Instytut Turystyki
Rocznik Centralnego Programu Badań Podstawowych badania
z lat 1986 - 1990 r.
- Jagusiewicz A - 1989 r. Uwarunkowania przestrzenne
turystyki przyjazdowej do Polski - Instytut Turystyki
- Warszawa 1989 r.
- Jagusiewicz A. 1986 r. Przestrzenna polityka turystyczna
1986 - 1995 Instytut Turystyki Warszawa.
- Klementowski K. Worner Z. - 1992 r.
Komputerowe wydruki stanu zainteresowania i wykorzysta-
nia turystycznego województw Pojeziernych
Instytut Turystyki Wrocław 1992 r.

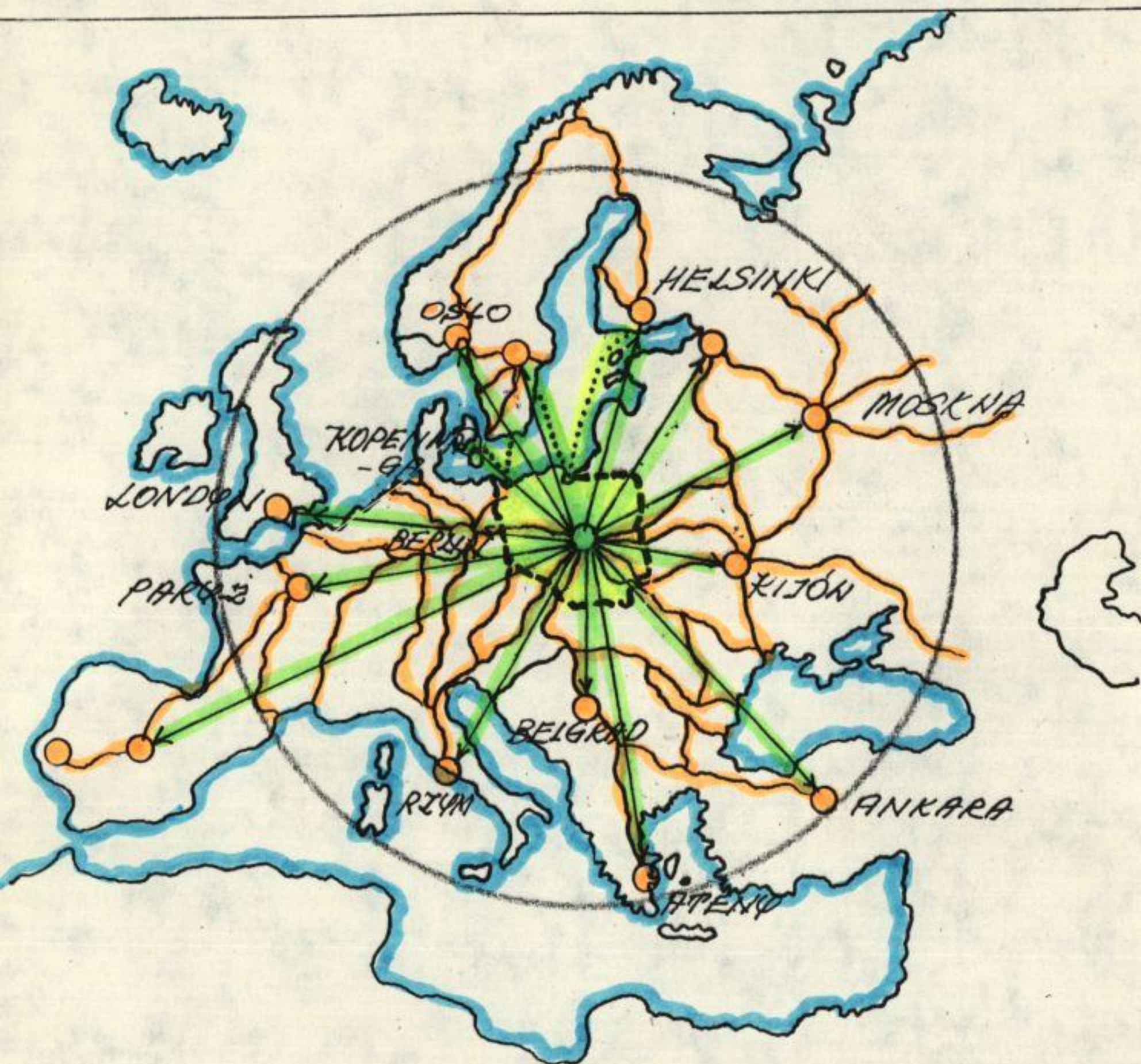
- Najdanowski Stefan - 1954 r. Jeziora Polski -
Przegląd Geograficzny tom 26 zeszyt 2.
- Owsiak Jan - 1990 r. Wpływ bioklimatu na użytkowanie
i zagospodarowanie rejonów i obszarów turystycznych.
Instytut turystyki - Toruń 1990 r.
- Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska - 1992 r.
Stan czystości rzek, jezior i Bałtyku w 1991 r.
Biblioteka Monitoringu Środowiska Warszawa 1992 r.
- Polish Airlines - L.O.T. Timetable DR 92
- Zwoliński A. Drzewiecki M. Dombrowicz M. 1984
Studium możliwości rozwoju turystyki zagranicznej na
obszarach pojezierzy.
Instytut Turystyki Bydgoszcz 1984 r.
- Zwoliński A., Klementowski K., Marcysiak K.
Narodowy Program Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
część I i II Instytut Turystyki Bydgoszcz - Wrocław 1987 r.
- Zwoliński A. 1977 r. Jeziora jako podstawa turystycznego
zagospodarowania pojezierzy. Instytut Turystyki
Bydgoszcz 1977 r.
- Zrzeszenie Polskich Hoteli Turystycznych
Polska - Hotele Warszawa 1991/92.

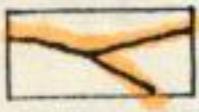
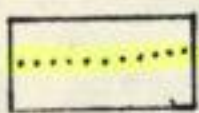
BAZA TURYSTYCZNO-WCZASOWA, RUCH KRAJOWY I ZAGRANICZNY BIURO PODRÓŻY ORAZ SZKOŁY O PROFILU TURYSTYCZNYM NA TERENIE
POLSKICH POJEZIERZY W UKŁADZIE WOJEWODZKIM DANE z 1991 r.

	Bydgo- skie	Elblą- skie	Gdańsk	Gorzów	Konin	Koszal.	Leszno	Olsztyn	Pila	Płock	Poznań	Słupsk	Suwał.	Szczec.	Toruń	Włocł.	Ziel. Góra	OGÓŁEM
udziału na Poje- zierzach	10%	20%				10 %	50 %			80 %			10%	10 %				
OBIEKTY TURYSTYCZNE	293	22	88	200	139	51	80	396	145	45	213	25	282	60	176	100	154	2469
W tym: hotel e	13	1	4	12	6	1	4	11	15	5	21	2	4	2	20	3	10	155
motele	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	1	8
pensjonaty	1	-	4	2	-	1	-	7	-	-	-	-	6	1	-	1	2	25
schron./młod.	21	1	7	29	7	2	6	29	16	8	27	3	23	2	11	8	19	219
ośrodki wcz.i szk.	171	13	52	103	106	34	60	290	74	75	102	17	146	40	116	72	70	1541
domki turystyczne	8	1	2	10	2	-	1	10	7	1	7	1	13	1	7	-	8	79
campingi	9	1	5	4	2	2	1	9	3	6	10	1	9	1	-	-	3	66
polach biwakowe	20	1	2	10	4	5	2	5	5	-	2	3	35	1	9	2	5	187
MIEJSCA NOCLEGOWE	23560	2092	15407	12304	7386	5974	8826	26904	8539	4500	14820	5551	40680	5701	8158	4697	11098	204197
W tym: hotelach	960	310	180	1009	401	100	420	1800	1002	260	3696	371	451	69	1219	345	647	13240
motelach	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	116	-	81	-	-	-	125	388
pensjonatach	17	-	150	72	-	53	-	215	-	-	-	-	152	20	-	28	97	804
schroniskach młodz.	932	75	290	865	204	92	180	1291	465	270	856	94	729	131	343	301	667	7785
Ośrod.wczas.i szkol.	11924	210	5040	5859	4703	680	3300	18188	4035	1900	4828	2106	15260	4828	3720	3017	5571	95169
domkach turyst.	613	57	120	801	132	-	50	784	784	10	894	38	1210	200	500	-	694	6887
campingach	1216	136	350	722	570	350	200	1810	1810	270	1251	360	1245	420	-	-	506	11216
polach biwak.	2500	100	366	1524	1150	290	376	850	850	-	190	700	18285	360	1420	500	690	30150
IŁOŚĆ OSÓB W OBIEK.	210431	30517	108419	154190	80835	39259	53688	216672	75937	45380	328080	32034	270410	28670	115120	55347	159875	1709634
W tym: w hotelach	48475	1414	35000	69367	20224	4170	7200	80606	29326	18472	192542	3183	14244	15922	68115	22734	66168	725816
motelach	1371	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9266	-	1634	-	-	-	11898	24169
pensjonatach	29	-	1300	1445	-	305	-	7231	-	-	-	-	1541	433	-	325	2232	14841
schronisk młodz.	12833	1266	8100	6077	3044	1049	1520	11368	2508	2949	21362	844	7579	2609	5877	1408	10407	108400
ośr.wczas.i szkol.	60493	6218	29000	31981	25584	18050	15050	82880	21150	14970	40825	9309	76499	21088	17482	21303	34767	610439
domkach turyst.	7023	235	466	3794	604	164	190	7213	2252	55	7415	328	4986	1095	3842	-	5715	53330
campingach	9981	1668	1124	2069	15072	1361	3440	10703	836	4395	12694	3949	6271	815	-	-	6055	115981
polach biwak.	24451	1034	3057	14178	8572	496	1966	1379	1547	-	1958	3480	120321	1722	8490	537	1790	194978
TURYSYCI ZAGRANICZ.	21021	3730	4897	23033	6084	3211	2637	45247	13425	15520	90402	2814	28199	2728	27186	10227	31832	332203
W tym: w hotelach	10239	257	18600	17264	3920	1605	1380	36140	11767	8800	76181	862	5034	929	22875	4830	19846	248892
motelach	212	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3419	-	765	-	-	-	3399	7795
pensjonatach	-	-	316	1013	-	31	-	1755	-	-	-	-	1398	159	-	-	490	5162
schronisk młodz.	295	29	604	307	356	18	14	531	37	1095	1307	5	67	31	237	105	1583	6671
ośr.wczas.i szkol.	384	47	800	308	159	161	112	1893	591	595	1171	57	7957	252	-	2803	713	23308
domkach turyst.	510	3	10	265	35	-	58	175	39	-	855	9	622	117	126	-	319	3143
campingach	1132	430	153	231	32	120	600	2733	47	116	3822	454	743	96	-	-	1376	12085
polach namiot.	537	15	42	302	4	7	140	5	42	-	-	84	5348	77	1086	4241	151	12081
BIURA PODRÓŻY	17	7	21	6	6	16	6	17	5	6	19	5	8	18	12	7	12	188
SZKOŁY TURYST.	-	1	2	1	-	1	-	1	-	-	2	1	-	4	1	-	3	17
LICZBA GMIN	55	22	35	38	43	20	11	48	36	30	57	19	43	11	41	38	50	597

Opracował A.ZWOLIŃSKI w oparciu o 1. Turystyka i wypoczynek w 1991 r. - GUS Warszawa 1992 r.
2. Biura Podróży, przedsiębiorstwa - G.O.J.T. - Warszawa 1989 r.

POŁOŻENIE POLSKI W EUROPIE RYC. 1 NA TLE SIĘCI KOMUNIKACYJNEJ

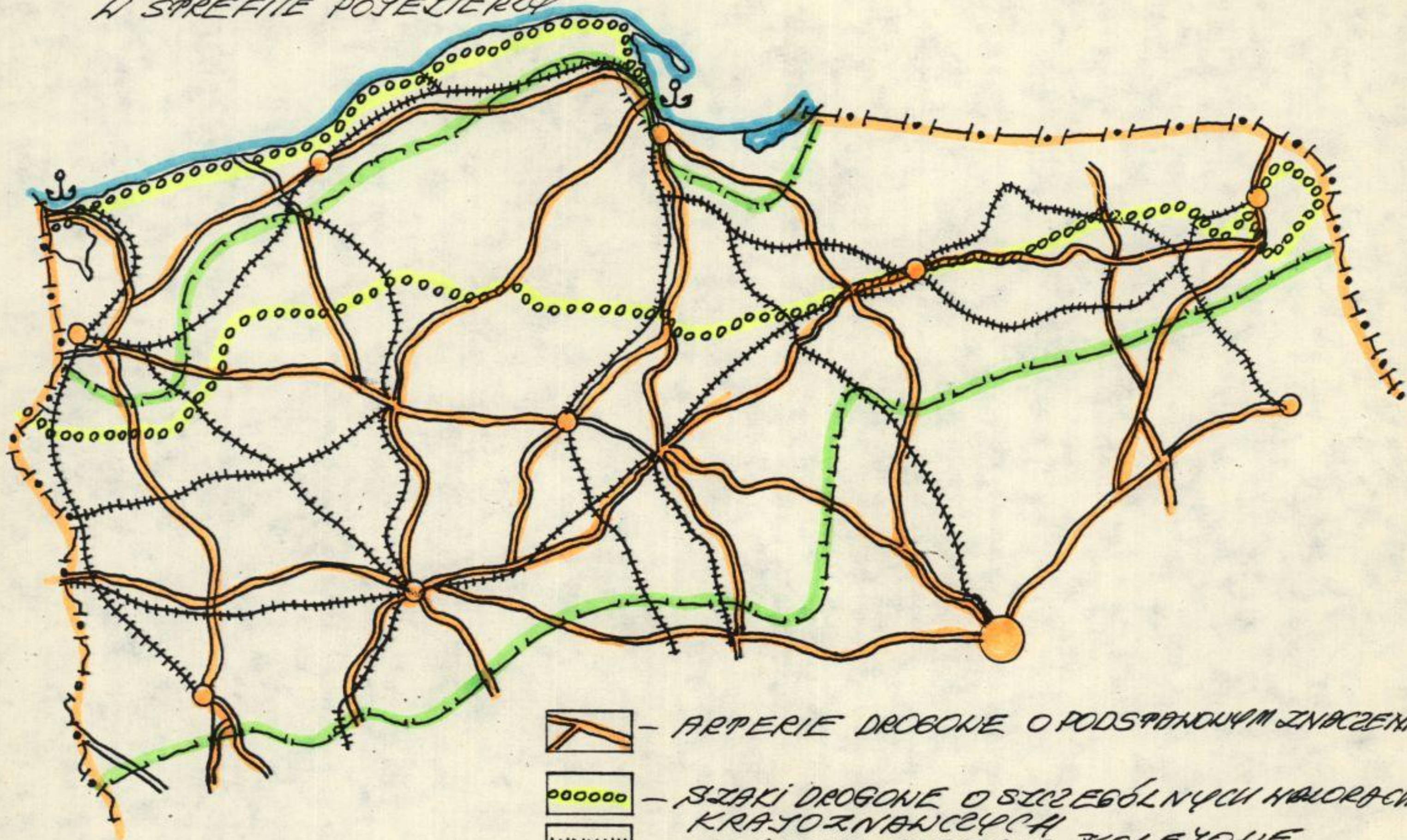

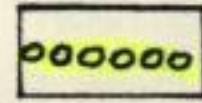
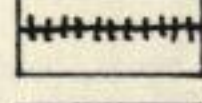
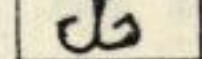
- - DROGI MIĘDZYNARODOWE I AUTOSTRADY
- - LINIE LOTNICZE
- - LINIE PROMOWE.

ŹRÓDŁO: ŻNOLIŃSKI A. PRZYSZYŁA PROMENA DO
POLSKI 1992r. NARODOWY ATLAS POLSKI
1978r POLISH AIRLINES - LOT 1992r

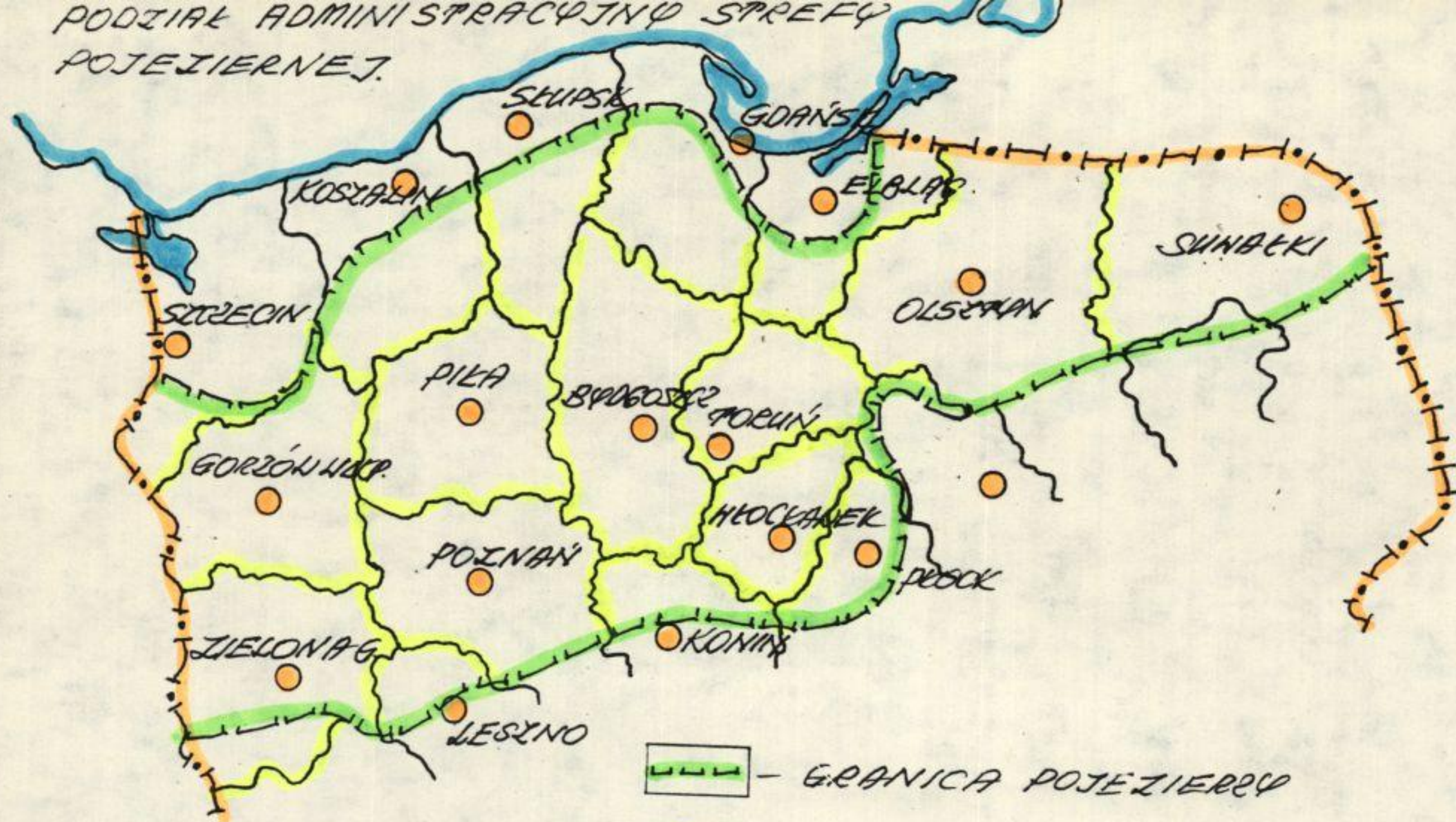
TURYSTYCZNA INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA W STREFIE POJEZIERZA

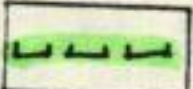
R4C. 2

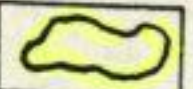

- - ARTERIE DROGOWE O PODSTANOWYM ZNACZENIU
- - SZlaki DROGOWE O SZEREGÓLNYCH NAJLUB KRAJOZNANCTWA
- - GŁÓWNE ARTERIE KOLEJOWE
- - PORTY TURYSTYKI MORSKIEJ

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY STREFY
POJEZIERNEJ.

 - GRANICA WOJEWÓDZTWA

 - GRANICE POWIATÓW

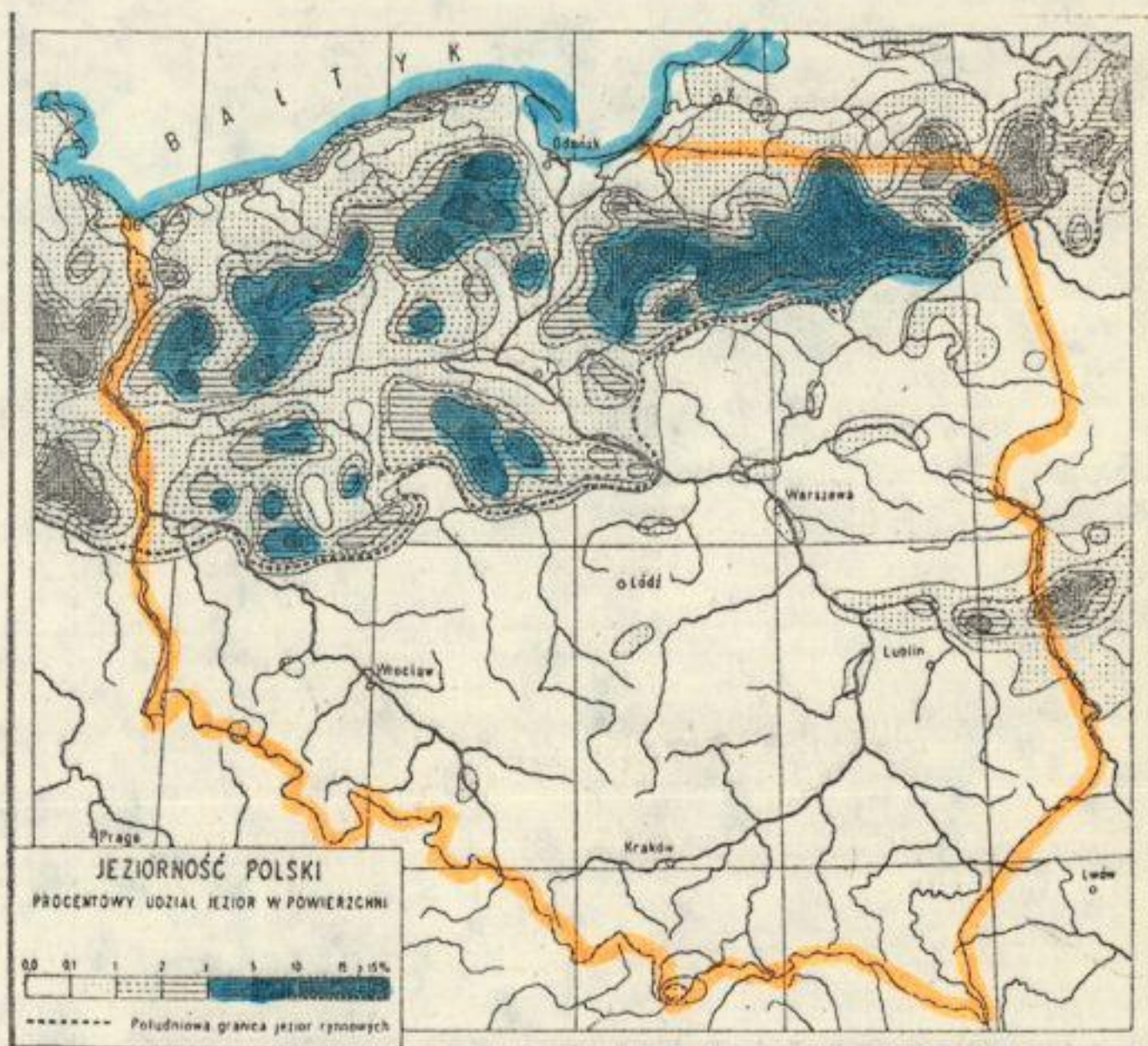
 - STOLICE POWIATÓW

ŹRÓDŁO: NARODOWY

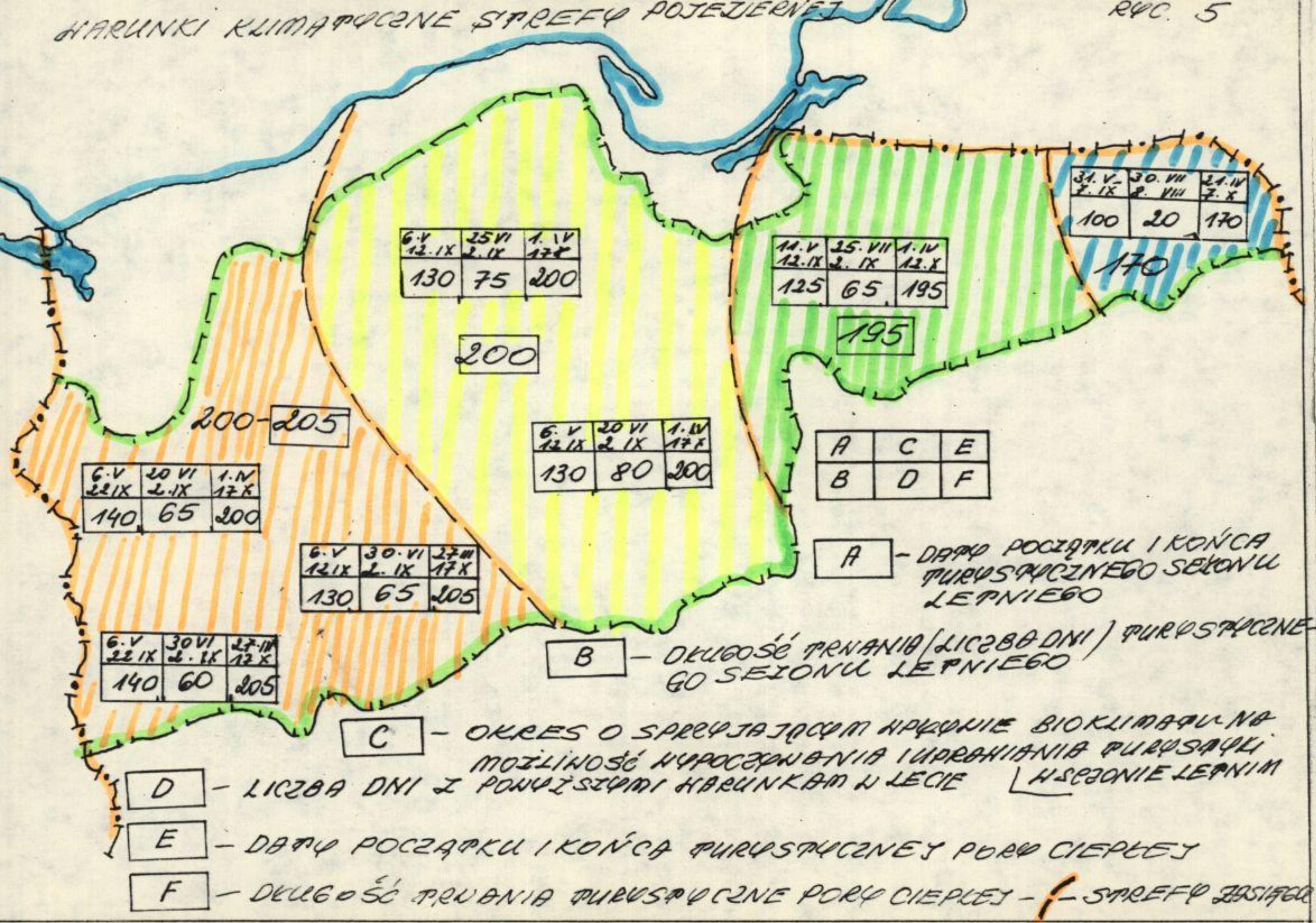
ATLAS POLSKI 1979

JWICKI S - STRUKTURA PRZESTRZENNO-
FUNKCYJONALNA WOJEWÓDZTWA - 1990

JEZIORNOŚĆ POLSKI

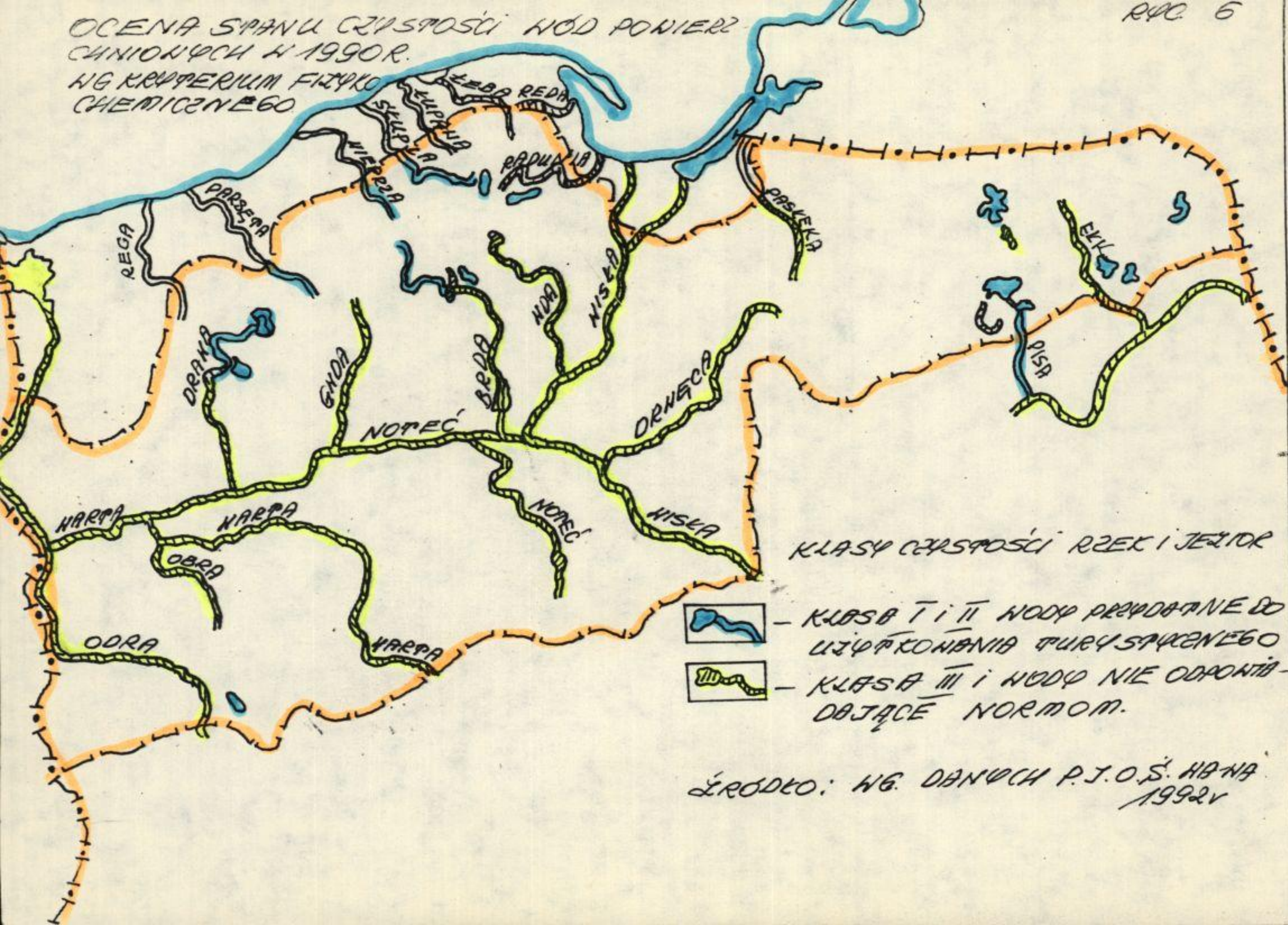

ŹRÓDŁO: MAJDAŃSKI'S
 JEZIORA POLSKI. PRZEGLĄD
 GEOGRAFICZNY TOM 26 Z 1954

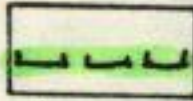
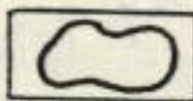
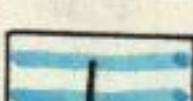
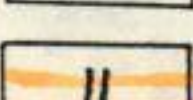
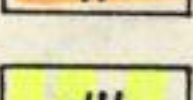
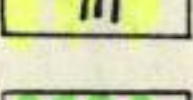
OCENA STANU CZYSTOŚCI WÓD POWIERZ-
CHNIOWYCH W 1990 R.
WG KRYTERIUM FIZYKO-
CHEMICZNEGO

R40 6

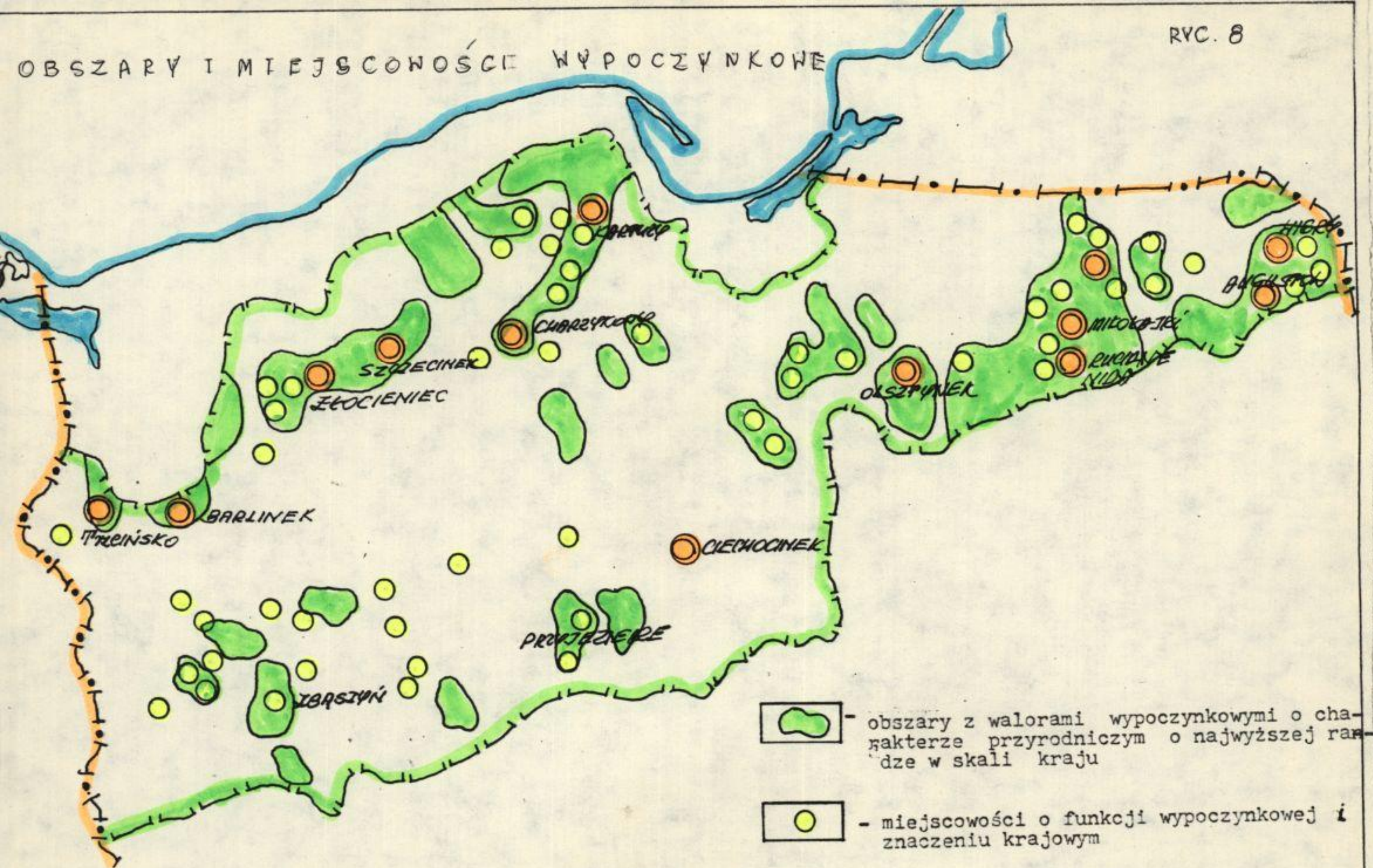

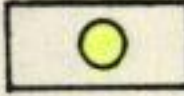

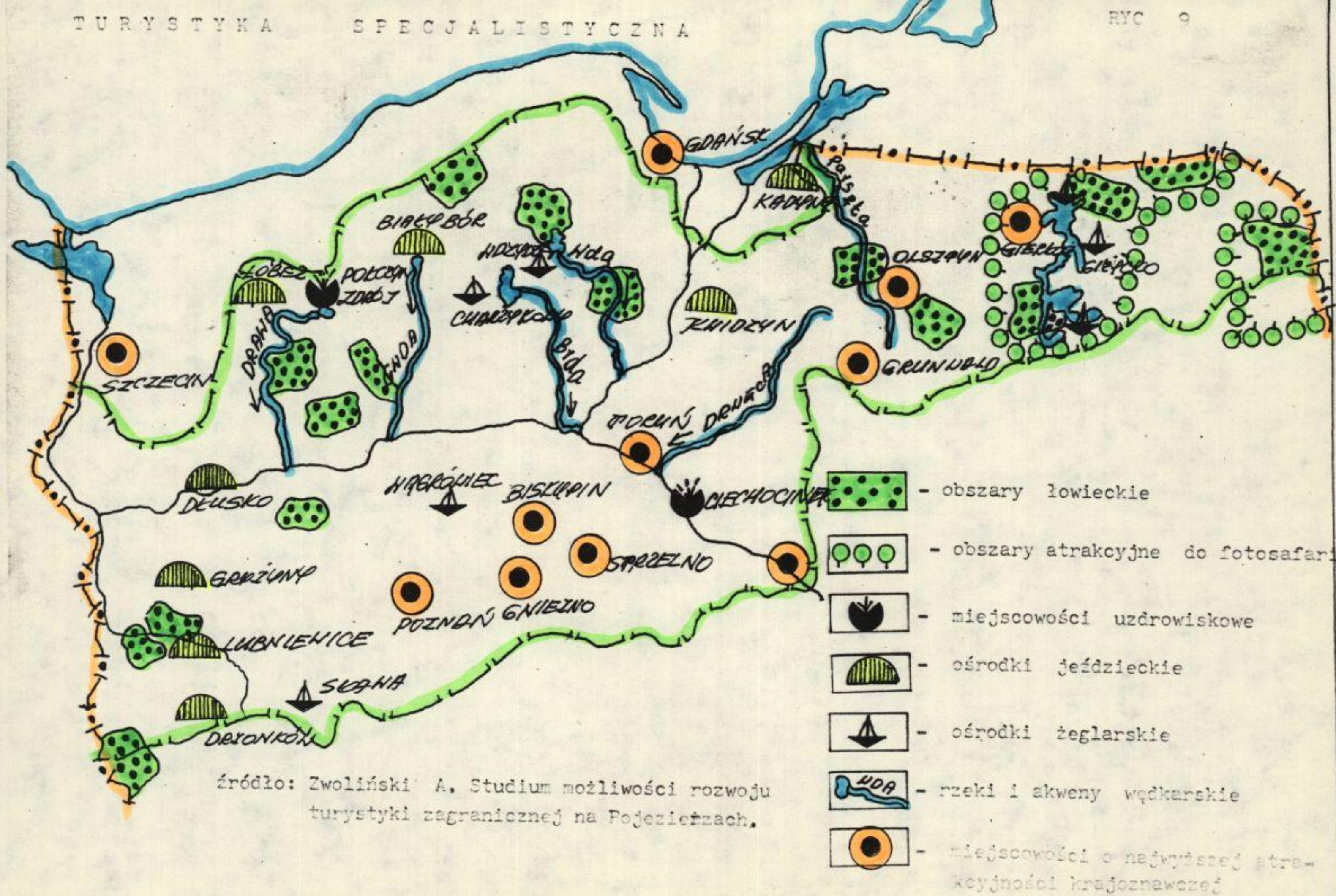
źródło: G.U.S. Informacje statystyczne 1992r.

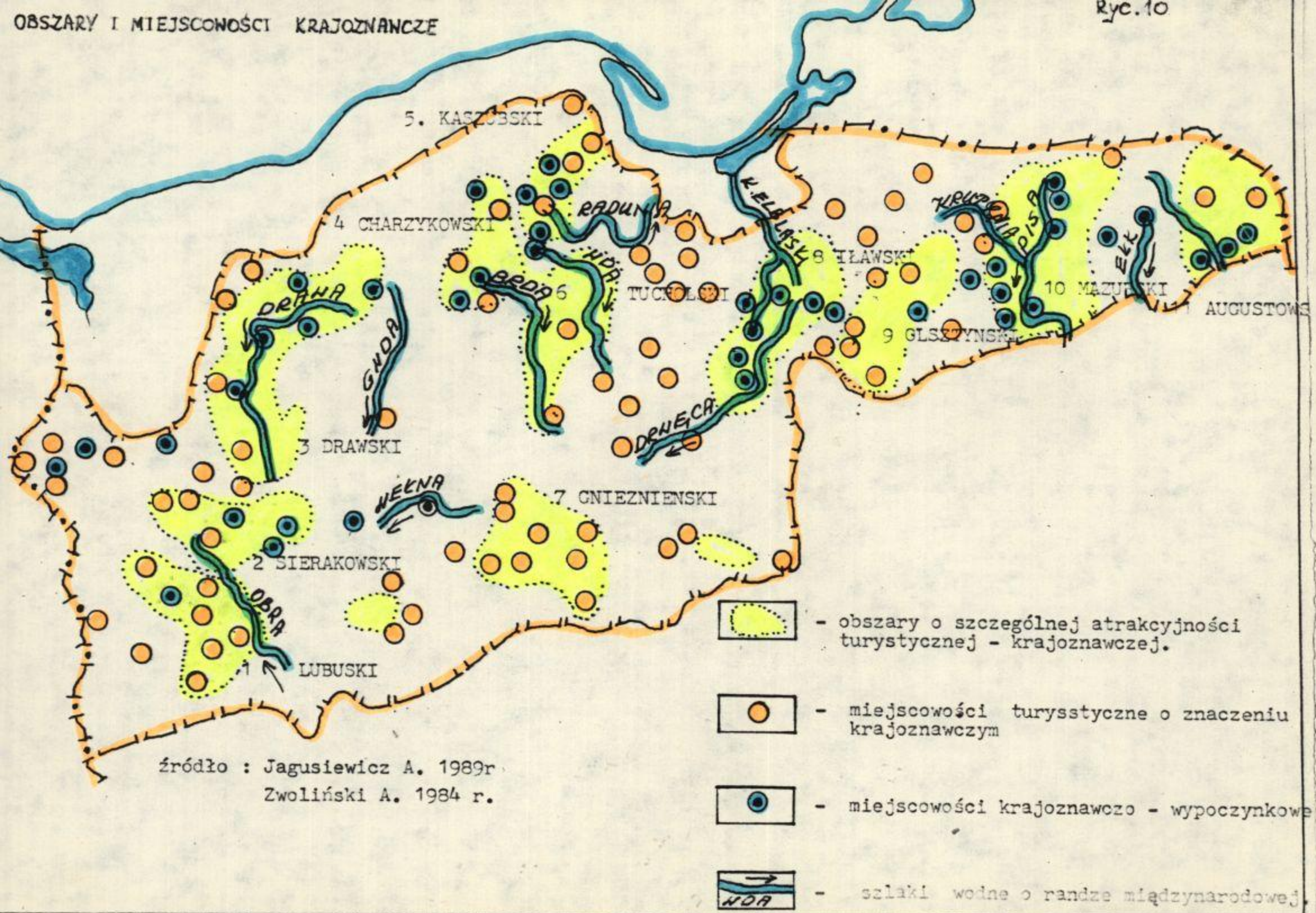
- - granica opracowania
- - granica województw
- - stolice województw
- - od 2000 do 5000
- - od 5000 do 10.000
- - od 10.000 do 20.000
- - powyżej 20.000 miejsc noclegowych

OBSZARY I MIEJSCOWOŚCI WYPOCZYNKOWE

- - obszary z walorami wypoczynkowymi o charakterze przyrodniczym o najwyższej randze w skali kraju
- - miejscowości o funkcji wypoczynkowej i znaczeniu krajowym
- - miejscowości o funkcji wypoczynkowej i randze międzynarodowej

źródło : Jagusiewicz A. 1989r
Zwoliński A. 1984 r.